

Lektion 2

Gamla testamentet

I. Överblick. Moseböckerna

II. Profeterna

III. Skrifterna

Ola Österbacka 2021

Tora-rulle från synagogan i Groß-Umstadt i Hessenpark (Wikimedia Commons)

Profeterna

Nevi'im (21 böcker)

De förra profeterna

Josua
Domarboken
1-2 Samuelsböckerna
1-2 Kungaböckerna

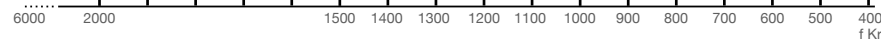
De senare profeterna

De stora profeterna

Jesaja
Jeremia
Hesekiel

Tolvprofetrullen (de små profeterna)

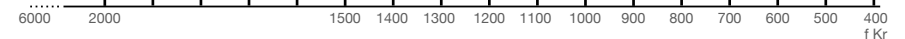
Hosea
Joel
Amos
Obadja
Jona
Mika
Nahum
Habackuk
Sefanja
Haggai
Sakarja
Malaki

De förra profeterna – historiska böcker

Josua
Domarboken
1-2 Samuelsböckerna
1-2 Kungaböckerna

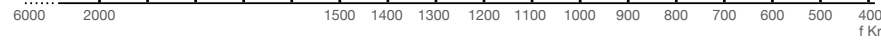
- Josua – landet intas och befästs
- Domarboken – en lång och ofta bedräglig tid
- 1-2 Samuelsböckerna var från början en enda skrift
 - Kungadömetts första tid: Saul och David
- 1-2 Kungaböckerna var också en enda skrift från början
 - Kungarna från Salomo till exilen

Josuas bok

Josua
Domarboken
1-2 Samuelsböckerna
1-2 Kungaböckerna

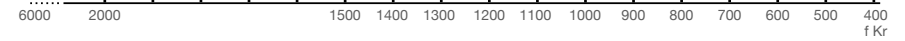
- Guds befallning till Josua:
 - *"Har jag inte befallt dig att vara stark och frimodig? Var inte rädd eller förfärad, för HERREN din Gud är med dig vart du än går"* (1:9)
- Rahab
- Övergången av Jordan, Jerikos fall
- Erövringar, fördelning av landet

Domarboken

Josua
Domarboken
1-2 Samuelsböckerna
1-2 Kungaböckerna

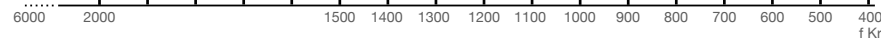
- Ca 300 år av förtryck under fiender och befrielse genom domare
- *På den tiden fanns ingen kung i Israel. Var och en gjorde vad han behagade* (Dom 21:25).
 - Debora och Barak
 - Gideon
 - Jefta
 - Simson
 - Mindre bemärkta: Otniel, Ehud, Tola, Ibsan, Elon, Abdon

Första Samuelsboken

Josua
Domarboken
1-2 Samuelsböckerna
1-2 Kungaböckerna

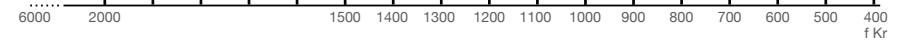
- Profeten Samuels barndom
- Israels folk begär en kung, så som alla andra folk har (1 Sam 8:5)
- Saul, av Benjamins stam, Israels förste kung
- Sauls synd och förkastelse, 1 Sam 15
- David smörjs till kung, segrar över Goliat
- David flyr undan Saul
- Sauls död

Andra Samuelsboken

Josua
Domarboken
1-2 Samuelsböckerna
1-2 Kungaböckerna

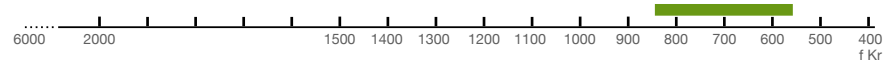
- David kung i Jerusalem, sedan i hela Israel
- Guds ark förs till Jerusalem
- Davids synd med Bat-Seba, mordet på Uria och Natans strafftal
- Absaloms uppror och död
- Folkräkning, David bygger ett altare på tempelplatsen

Första Kungaboken

Josua
Domarboken
1-2 Samuelsböckerna
1-2 Kungaböckerna

- Salomo blir kung och David dör
- Tempelbygget
- Salomo blir berömd och rik
- Salomos avfall
- Salomos död, de norra stammarna avfaller från Rehabeam
- Nordrikets ogudaktiga kungar och Sydrikets växlande kungafromhet
- Profeten Elia, gudsdomen på Karmel
- Ahab, Isebel och Nabots vingård

Andra Kungaboken

Josua
Domarboken
1-2 Samuelsböckerna
1-2 Kungaböckerna

- Elisha tar upp Elias mantel
- Nordrikets undergång
- Jerusalems beläring av assyrierna
- Hiskia
- Josias reformation
- Jerusalems förstöring
- Exilen i Babylonien

Profeterna

Nevi'im (21 böcker)

De förra profeterna

Josua
Domarboken
1-2 Samuelsböckerna
1-2 Kungaböckerna

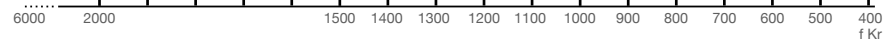
De senare profeterna

De stora profeterna

Jesaja
Jeremia
Hesekiel

Tolvprofetrullen
(de små profeterna)

Hosea
Joel
Amos
Obadja
Jona
Mika
Nahum
Habackuk
Sefanja
Haggai
Sakarja
Malaki

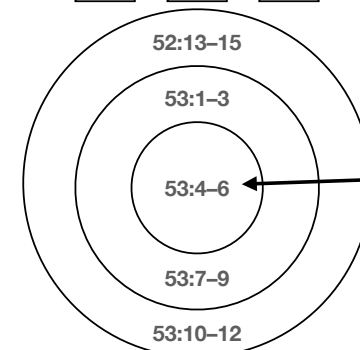
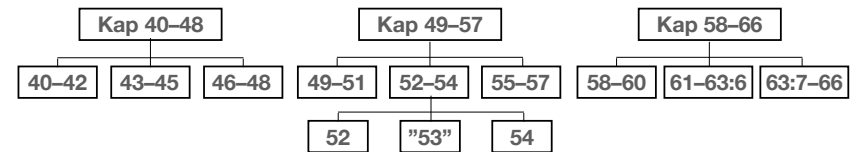
De stora profeterna: Jesaja

Jesaja
Jeremia
Hesekiel

- En lång verksamhetstid under fyra judakungars regering
- Han predikar lag och evangelium, "GT:s evangelist"
- Två huvuddelar med övergång:
 - (1) Tiden före assyriernas beläring, kap 1-35
 - (2) Berättande del från Hiskias tid med räddning, kap 36-39
 - (3) En säreget strukturerad slutdel med förkunnelse av nåd

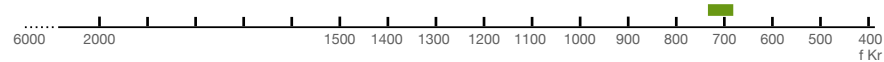
De stora profeterna: Jesaja

Andra huvuddelen, kap 40-66

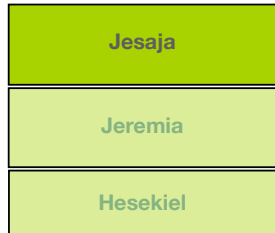

Han blev genombrorrad för våra brott, slagen för våra synder. Straffet blev lagt på honom för att vi skulle få frid, och genom hans sår är vi helade. Jes 53:5

Källa:
Seth Erlandsson:
Jesajas bokrulle, s 149

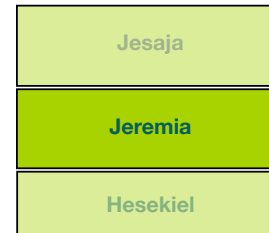
De stora profeterna: Jesaja

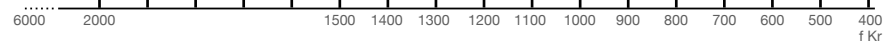
- Mängder av kända bibelord, t ex
 - Syndernas förlåtelse, 1:18
 - Profetens kallelse, kap 6
 - Jungfruns son, 7:14
 - GT:s julevangelium 9:2–7
 - Adventsprofetian, kap 40
 - Hedningarnas ljus, 49:6
 - Guds nåd, 54:7–10
 - Människotankar, 55:8f

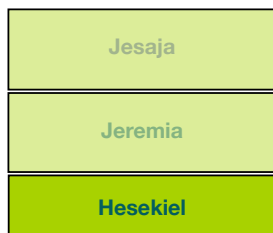
De stora profeterna: Jeremia

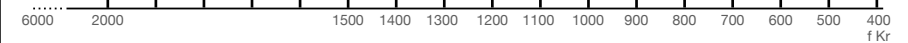
- ”Den gråtande profeten” – upplevde personlig förföljelse och Jerusalems förstörelse
- Verksam under 40 år fram till Jerusalems undergång
- Kraftfull domsförkunnelse över olika folk
- Hårda ord mot avfall (8:4ff)
- Profetior om återkomsten (29:10)
- Profetior om Messias (33:14–16)

De stora profeterna: Hesekiel

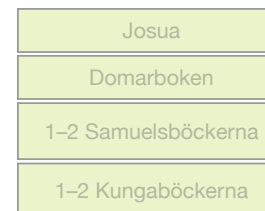
- Till Babel 597 f Kr, fick där sin profetkallelse
- Förutsäger Jerusalems fall och kommande återuppriktelse
- Apokalyptiska visioner (jfr Uppenbarelseboken)
 - kallelsen, kap 1–3
 - de förtorkade benens dal, kap 37
- Beskrivning av Gudsstaden, kap 40–48

De senare profeterna: tolvprofetrullen

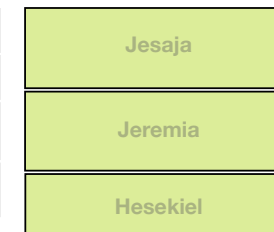
Nevi'im (21 böcker)

De förra profeterna

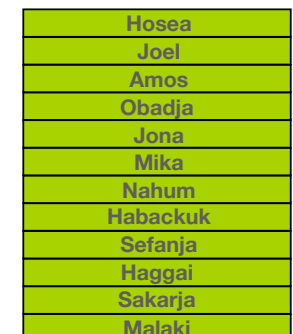

De senare profeterna

De stora profeterna

Tolvprofetrullen (de små profeterna)

Tolvprofetrullen

- Hosea (14 kapitel)
 - Nordriket på 700-talet, den sista varningen
- Joel (3 kapitel)
 - Verkade i Juda, tidpunkt osäker
 - Mest känd: pingstprofetian (2:28ff)
- Amos (9 kapitel)
 - Mitten av 700-talet
- Obadja (21 verser, GT:s kortaste bok)
 - Möjligen 800-talet

Tolvprofetrullen

- Jona (4 kapitel)
 - Försökte fly från Gud, var i fiskmage tre dygn
 - Profeterade mot Nineve (700-talets början)
- Mika (7 kapitel)
 - 700-talets slut, julprofetia (5:2)
- Nahum (3 kapitel)
 - 600-talets senare del, profetior mot Assyrien
- Habackuk (3 kapitel)
 - 600-talets senare del
 - Rättfärdiggörelsen genom tro (2:4)

Tolvprofetrullen

- Sefanja (3 kapitel)
 - 600-talets senare del
- Haggai (2 kapitel)
 - Slutet av 500-talet
- Sakarja (14 kapitel)
 - Återkom från Babel, 500-talets slut
 - Åtta symboliska syner; profetior om Messias
- Malaki (4 kapitel)
 - 400-talet, den sista profeten i GT
 - Messianska löften, Elias återkomst